

บทที่ 7
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการกลับไปใช้ชีวิตปกติของเด็กและเยาวชนเร่ร่อน ในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงเงื่อนไข และปัจจัยที่มีผลต่อการกลับไปใช้ชีวิตปกติของเด็กและเยาวชนเร่ร่อนในจังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนด้วยโอกาส การปรับตัว การเรียนรู้ อิทธิพลกลุ่ม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเองโดยการสังเกต และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักคือเด็กเร่ร่อนที่กลับไปใช้ชีวิตปกติและกำลังปรับตัวเพื่อกลับไปใช้ชีวิตปกติ จำนวน 8 คน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้รับการตรวจสอบแยกแยะ วิเคราะห์ และนำเสนอโดยการบรรยาย ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เงื่อนไขปัจจัยที่ผลักดันให้เด็กออกมาเป็นเด็กเร่ร่อน ได้แก่

ความสัมพันธ์ในครอบครัวของเด็กเร่ร่อน ลักษณะของความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ผลักดันให้เด็กออกมาเร่ร่อนคือ

- ครอบครัวที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการเลี้ยงดูลูก เพราะต้องออกไปทำงานยังต่างจังหวัด.

- การเลี้ยงดูลูกอย่างเข้มงวดเกินไปโดยใช้คำสั่งกับลูกโดยไม่ได้ตามความต้องการ หรือความสนใจของลูกก่อนเมื่อลูกไม่สามารถทำตามแบบที่พ่อแม่ต้องการ ได้ลงโทษลูกด้วยความรุนแรง

- พ่อแม่ที่ไม่เข้าใจความแตกต่างของลูก ในครอบครัวที่มีลูกหลายคน ลูกที่เรียนเก่ง หรือมีความประพฤติดีจะได้รับการยกย่องและเอาใจทำให้ลูกอีกคนรู้สึกน้อยใจ

- ครอบครัวที่ไม่ยอมรับพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศของลูก พ่อแม่ไม่ยอมรับลูกที่เป็นกะเทย และได้ลงโทษลูกด้วยการดุด่า และตีลูกแรงๆ

- ครอบครัวที่พ่อแม่เลิกกันตั้งแต่ลูกยังเล็ก เด็กต้องไปอยู่กับปู่หรือยายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งไม่มีเวลาให้เด็กเพราะมีภาระของตัวเองอยู่ ทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่น

เมื่อความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดีทำให้เด็กรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ทำให้ไม่
 ยากใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนในครอบครัวอีก เมื่อเด็กมีปัญหาในครอบครัวของตนเด็กได้หาทาง
 ออกโดยการออกมาหาเพื่อน เด็กได้ใช้เพื่อนเป็นที่พึ่งทางใจเป็นคนที่คอยปรับทุกข์และรับฟัง
 ปัญหาของตนเอง โดยเฉพาะเพื่อนที่มีปัญหาจากครอบครัวเหมือนกันจะเข้าใจกันมากเด็กมี
 ความรู้สึกว่ายู่กับเพื่อนมีความสุขมากกว่าอยู่กับครอบครัวของตน และเด็กบางคนก็มีคนรัก
 ยากอยู่ร่วมกับคนรักทำให้เด็กตัดสินใจออกมาใช้ชีวิตเร่ร่อน นอกจากความสัมพันธ์ใน
 ครอบครัว เพื่อนและคนรักของเด็กแล้ว

สภาพชุมชนที่มีคนอพยพออกมาเป็นแรงงานในตัวเมืองเป็นจำนวนมากก็มีผลต่อ
 การตัดสินใจออกมาจากบ้านของเด็ก โดยเฉพาะเด็กเร่ร่อนชาวเขาที่อพยพมาจากชายแดน
 ไทย-พม่าพร้อมกับครอบครัวที่อพยพมาหางานทำในจังหวัดเชียงใหม่แล้วพ่อแม่เข้าไป
 เกี่ยวข้องกับการซื้อขาย และใช้ยาเสพติดทำให้ถูกตำรวจจับ เด็กที่เดินทางมาด้วยไม่มีคนดูแล
 ต้องออกมาเป็นเด็กเร่ร่อน

ประเด็นที่ 2 การดำเนินชีวิตในขณะที่เป็นเด็กเร่ร่อน

เมื่อเด็กได้ออกมาเป็นเด็กเร่ร่อนได้อยู่ตามสถานที่ต่างของตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่
 ได้แก่ พื้นที่ลานท่าแพ ตึกร้างบริเวณไนท์บาร์ซ่า และบริเวณสวนหย่อมบริเวณริมน้ำปิง
 เด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้งสามแห่งต่างใช้ชีวิตในช่วงกลางคืน ในการเที่ยวเล่นตาม
 สถานที่ต่างๆ ใช้ยาเสพติดร่วมกับกลุ่มเพื่อนที่อยู่ด้วยกัน หาเงินโดยการขอทาน ขายบริการ
 ทางเพศ ทั้งเด็กเร่ร่อนผู้ชายผู้หญิง เด็กเร่ร่อนที่เป็นชาวเขาได้หาเงินโดยการขายดอกไม้ตาม
 สถานบันเทิง เมื่อเด็กเร่ร่อนได้เงินมาก็เอาไปซื้อยาเสพติด เที่ยวตามดิสโก้เธคซื้ออาหารมากิน
 รวมกันในกลุ่มเพื่อนที่อยู่ด้วยกัน เด็กเร่ร่อนเมื่อมาอาศัยอยู่ร่วมกันได้มีการพึ่งพากัน ให้ความ
 ช่วยเหลือกันเพื่อที่จะดำเนินชีวิตให้รอด เด็กเร่ร่อนที่มีประสบการณ์จะเป็นผู้แนะนำถ่ายทอด
 วิธีการใช้ชีวิตอยู่นอกบ้าน สอนวิธีการทำมาหากิน การขอทาน การขายบริการทางเพศ และ
 ชักชวนกันใช้ยาเสพติดเพราะคิดว่าการใช้ยาเสพติดทำให้ตัวเองมีความสุข สามารถลืมความ
 ทุกข์ที่ได้พบมาทำให้มีความฝันมีจินตนาการ ซึ่งเด็กเร่ร่อนได้มีพฤติกรรมที่เหมือนๆ กัน ตั้งแต่
 การกินนอน การหาเงิน การใช้ยาเสพติด

การใช้ชีวิตของเด็กเร่ร่อนมีทั้งความสุข คือมีอิสระในการคิดทำอะไรต่างๆ โดยที่ไม่
 ต้องมีใครคอยขัดขวางหรือดูแต่เด็กเร่ร่อนต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อที่จะเอาตัวรอด ต้องรับผิดชอบ

ตัวเองซึ่งการใช้ชีวิตอยู่ข้างนอกบ้านทำให้เด็กเร่ร่อนได้รับความทุกข์อยู่ไม่น้อยทำให้เด็กเร่ร่อน
 ถวิลหาครอบครัวที่อบอุ่นอยู่เสมอ แต่การกลับเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวอีกครั้งเป็นเรื่องที่
 ยากสำหรับเด็กเร่ร่อน เพราะเด็กหวาดกลัวว่าเมื่อกลับเข้าสู่ครอบครัวตัวเองจะไม่ใช่ที่ยอมรับ
 ของคนในครอบครัวของสังคม และเด็กเร่ร่อนได้มีความเคยชินต่อการใช้ชีวิตที่เป็นอิสระไม่
 มีกฎระเบียบมานานทำให้เป็นการยากที่จะกลับไปใช้ชีวิตปกติ

ประเด็นที่ 3 เงื่อนไขปัจจัยที่เด็กเร่ร่อนกลับไปใช้ชีวิตปกติ

เด็กเร่ร่อนที่สามารถกลับไปใช้ชีวิตปกติและกำลังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อกลับเข้า
 มาใช้ชีวิตปกติ ได้มีเงื่อนไขปัจจัยที่ทำให้เด็กเร่ร่อนกลับเข้ามาใช้ชีวิตปกติ คือ

องค์กรเอกชนที่เข้าไปทำงานร่วมกับเด็กเร่ร่อนในจังหวัดเชียงใหม่คือ กลุ่มอาสาและ
 พัฒนาเด็ก กลุ่มอาสาได้เข้าถึงกลุ่มเด็กเร่ร่อนในจังหวัดเชียงใหม่และได้ชวนเด็กเร่ร่อนมาเข้า
 ร่วมกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มอาสา ที่ได้จัดเพื่อให้เด็กเร่ร่อนได้เห็นถึงคุณค่าของตัวเอง ได้มอง
 ถึงเป้าหมายของชีวิต โดยกลุ่มอาสาได้จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อฝึกทักษะการใช้ชีวิตให้กับเด็ก
 เร่ร่อนเช่น ค่ายฝึกทักษะชีวิต การให้คำปรึกษาให้กำลังใจให้โอกาสในการใช้ชีวิตใหม่ของเด็ก
 เร่ร่อน ครูได้ประสานงานกับองค์กรต่างๆ ภายนอกเพื่อให้เด็กเร่ร่อนได้มีทางเลือกในการ
 ดำเนินชีวิตมากขึ้น เช่นการประสานงานกับศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคเหนือ และ
 สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดลำปาง เพื่อให้เด็กเร่ร่อนได้มีโอกาสเข้าไปฝึกอาชีพที่
 ตนเองสนใจและถนัดเมื่อเด็กเร่ร่อนได้ฝึกอาชีพจนจบหลักสูตรจะได้รับประกาศนียบัตรว่าผ่าน
 การฝึกอาชีพแล้ว เด็กเร่ร่อนจะมีความรู้สึกภูมิใจว่าตัวเองมีความสามารถเหมือนคนอื่น เป็นที่
 ยอมรับของสังคมและใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาหางานทำและพัฒนาชีวิตของตัวเองให้ดีขึ้น

กลุ่มเพื่อนที่เคยเป็นเด็กเร่ร่อนที่ได้ปรับพฤติกรรมและกลับไปใช้ชีวิตปกติและกลุ่ม
 เพื่อนที่ได้อาศัยอยู่กับครอบครัว อยู่กับพ่อแม่ได้ทำงานช่วยพ่อแม่ ได้เรียนหนังสือ เป็นปัจจัย
 สำคัญที่ทำให้เด็กเร่ร่อนได้กลับไปใช้ชีวิตปกติตาม โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนที่เคยเป็นเด็กเร่ร่อน
 มาก่อน เพื่อนกลุ่มนี้เมื่อได้พัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นแล้วก็ได้เป็นอาสาสมัครของกลุ่มอาสาเพื่อที่จะ
 ได้ทำงานช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนคนอื่นๆ ต่อไป โดยได้เป็นตัวอย่างให้เด็กเร่ร่อนเห็นว่า เขามีชีวิต
 ที่ดีขึ้นได้เรียนหนังสือ ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มของสังคม ไม่ต้องขาย
 บริการทางเพศ ไม่ต้องมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี เสี่ยงต่อการถูกตำรวจจับเมื่อใช้ยา
 เสพติด เด็กเร่ร่อนได้เห็นเพื่อนได้ทำกิจกรรม ได้เรียนหนังสือและมองเห็นอนาคตที่ีรออยู่ข้าง

หน้า ทำให้รู้สึกมีกำลังใจและคิดว่าตัวเองก็ทำได้และอยากทำชีวิตของตัวเองให้ดีขึ้นตาม เด็กเร่ร่อนได้พยายามทำตัวให้ดีขึ้นโดยได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนและกลุ่มอาสาพัฒนาเด็ก

ในช่วงที่เด็กเร่ร่อนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อที่จะกลับไปใช้ชีวิตปกติ โดยการช่วยเหลือของกลุ่มอาสาและกลุ่มเพื่อนนั้น เด็กเร่ร่อนได้มีความต้องการที่จะกลับเข้าสู่ครอบครัวเดิมของตน การได้รับการยอมรับ ได้รับการรักและรับรู้ว่าหวังตัวเองยังเป็นที่ต้องการของคนในครอบครัวทำให้เด็กรู้สึกที่ตัวเองยังมีค่า รู้สึกมีกำลังใจในการที่จะพัฒนาชีวิตของตนเองเพื่อที่จะได้กลับไปใช้ชีวิตปกติ ลักษณะของครอบครัวที่ทำให้เด็กเร่ร่อนกลับไปใช้ชีวิตปกติคือ

- พ่อแม่ให้การต้อนรับแสดงความดีใจ และเป็นห่วงเมื่อเด็กเร่ร่อนได้กลับเข้าไปในบ้าน ทำให้เด็กรู้สึกที่ตัวเองยังมีค่า ยังเป็นที่ต้องการของครอบครัว

- พ่อแม่ยอมรับพฤติกรรมเบี่ยงเบนของลูก ไม่ดูตำหนิเหมือนเช่นเคย

การที่เด็กเร่ร่อนจะกลับไปใช้ชีวิตปกติในสังคมได้นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและปัจจัยใดเพียงปัจจัยหนึ่งดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่ต้องได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมกันทั้งกลุ่มอาสาพัฒนาเด็ก องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งของเอกชนและรัฐบาล เพื่อนของเด็กเร่ร่อน ครอบครัวของเด็กเร่ร่อน และสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เด็กเร่ร่อนกลับไปใช้ชีวิตปกติได้คือตัวของเด็กเร่ร่อนเอง เมื่อเด็กเร่ร่อนได้กลับไปใช้ชีวิตปกติบางปัญหาจากครอบครัวที่ทำให้เด็กเร่ร่อนออกมาเร่ร่อนยังคงเป็นปัญหาอยู่เหมือนเดิม เช่น เรื่องของพ่อแม่เลิกกัน พ่อแม่ไม่เข้าใจสิ่งที่เด็กเร่ร่อนกระทำ แต่เรื่องเหล่านี้ไม่ได้เป็นปัญหาที่รุนแรงสำหรับเด็กเร่ร่อนอีกต่อไป เพราะเด็กเร่ร่อนมีเป้าหมายในชีวิตของตัวเอง และมีครูให้กำลังใจและให้คำปรึกษา และเด็กเร่ร่อนได้เห็นถึงความสำคัญของตนเองที่มีต่อครอบครัวจากการที่ได้เห็นพ่อแม่ร้องไห้และแสดงอาการเป็นห่วงเมื่อเขากลับเข้าบ้าน และจากการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มอาสาพัฒนาเด็ก เด็กเร่ร่อนได้รับการฝึกทักษะชีวิตในด้านต่างๆ และได้นำมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาของตัวเอง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการกลับไปใช้ชีวิตปกติของเด็กและเยาวชนเร่ร่อน ในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเงื่อนไขและปัจจัยที่มีผลต่อการกลับไปใช้ชีวิตในสังคมปกติของเด็กและเยาวชนเร่ร่อน ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า

1. ครอบครัวเป็นเงื่อนไขปัจจัยหลักที่ำเด็กที่ตัดสินใจออกมาเร่ร่อน เพราะการกระทำ ของบุคคลในครอบครัวมีผลต่อทางด้านจิตใจของเด็ก ทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่นขาดการยอมรับจากครอบครัว พ่อแม่ไม่มีเวลาในการเลี้ยงดูลูก ภาวะการเลี้ยงดูเด็กเป็นของปู่ย่าตายายและญาติฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การกระทำเช่นนี้ของครอบครัวอาจมีสาเหตุเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจที่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม คนมีการแข่งขันกันทางด้านวัตถุนิยม ครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ได้รับผลกระทบ พ่อแม่ผู้ปกครองได้ทำงานหนัก ให้ความสำคัญกับการหาเงินมากกว่าการเลี้ยงดูลูก และความเครียดอันเกิดจากการทำงานเพื่อหาเงินเลี้ยงดูครอบครัวทำให้พ่อแม่ตั้งความหวังกับลูกในด้านการเรียน หรือด้านอื่นๆ เพื่อจะได้มีหน้าตาทางสังคม แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อบุคลิกภาพและคุณภาพของเด็ก เมื่อสิ่งที่เด็กทำไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของพ่อแม่หรือได้กระทำผิด ผิด ส่งผลให้เด็กได้รับการลงโทษที่รุนแรง ซึ่งการกระทำเช่นนี้เป็นการละเมิดต่อสิทธิเด็กทำให้เด็กสูญเสียความฝัน ความมั่นใจในตัวเองรู้สึกที่ตัวเองไม่มีค่า ซึ่งเด็กควรได้รับการคุ้มครองและมีสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา

2. เมื่อเด็กออกมาเร่ร่อนได้พบกับกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่ออกจากบ้านมาก่อนแล้ว เด็กได้รับการชักชวนให้อยู่ร่วมกันในกลุ่ม เด็กที่มีปัญหาจากบ้านและรู้สึกโดดเดี่ยวรู้สึกที่ตัวเองไม่มีใคร เด็กได้เข้าอยู่ร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มเด็กเร่ร่อนทันทีเพราะเมื่อเด็กอยู่ในกลุ่มเด็กรู้สึกว่ามีเพื่อน มีความรักความอบอุ่นจากเพื่อนที่เข้าใจและมีปัญหาล้ายกับตัวเอง การเป็นสมาชิกของกลุ่มเด็กเร่ร่อนทำให้เด็กที่เข้าเป็นสมาชิกใหม่ของกลุ่มได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมของกลุ่มตั้งแต่การกินนอนเที่ยว การใช้ยาเสพติด รวมถึงวิธีการหาเงินเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต กลุ่มมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กเร่ร่อน เช่นเรื่องของการใช้ยาเสพติด เมื่อเด็กเร่ร่อนอยู่ร่วมกันในกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด เด็กก็ต้องใช้ยาเสพติดด้วยกันเพื่อที่จะได้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มยังได้ช่วยเหลือบำบัดจิตใจของสมาชิก ซึ่งทำให้เด็กเร่ร่อนกลับไปใช้ชีวิตปกติได้ยากแม้ว่าการใช้ชีวิตข้างถนนจะลำบากและต้องเจอกับความเสี่ยงต่างๆ แต่อิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อเด็กเร่ร่อนทำให้เด็กได้ใช้ชีวิตเร่ร่อนต่อ

3. เงื่อนไขที่มีผลต่อการกลับไปใช้ชีวิตปกติของเด็กเร่ร่อน คือตัวของเด็กเร่ร่อนเองต้องมีความต้องการที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้น อยากพัฒนาชีวิตตัวเอง ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ได้เกิดกับตัวเด็กอยู่แล้ว และเมื่อเด็กได้มาใช้ชีวิตเร่ร่อนได้พบกับความลำบากและรู้สึกว่าตัวเองมีชีวิตที่ไม่เหมือนกับเด็กทั่วไปที่อยู่ในวัยเดียวกันที่ได้รับความรักความอบอุ่นจากครอบครัว ได้ไปเรียน

หนังสือไปโรงเรียน เพื่อที่จะได้มีอนาคตที่ดี การที่เด็กเร่ร่อนมีความต้องการที่จะกลับไปใช้ชีวิตปกติ เมื่อได้พบกับกลุ่มอาสาพัฒนาเด็ก ที่ได้ทำกิจกรรมเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กเร่ร่อน โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้เด็กเร่ร่อนมีกำลังใจเห็นคุณค่าในตัวเองว่าสามารถที่จะทำชีวิตของตัวเองให้ดีขึ้นได้ เด็กเร่ร่อนได้เริ่มเรียนรู้ถึงการอยู่ในสังคมปกติ ได้ปรับตัวเพื่อที่จะเข้าสู่สังคมปกติ เด็กเร่ร่อนได้พัฒนาชีวิตของตัวเองโดยการลดและเลิกยาเสพติด การทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยการเป็นอาสาสมัครของกลุ่มอาสาเพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนที่ยังใช้ชีวิตอยู่ตามสถานที่สาธารณะต่างๆ ได้หาสิ่งที่ดีเพื่ออนาคตของตัวเอง ได้ไปเรียนหนังสือหรือฝึกอาชีพจากหน่วยงานของรัฐบาล เพื่อที่จะได้มีอาชีพติดตัวจะได้หางานทำที่ดีและสุจริตเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ในอนาคต ในระหว่างที่เด็กเร่ร่อนได้ปรับตัวเพื่อกลับไปใช้ชีวิตปกติในสังคมการได้รับรู้ว่าครอบครัวของตนยังมีความต้องการยังรักและเป็นห่วง มีความต้องการให้เด็กเร่ร่อนกลับไปเข้าสู่ครอบครัวเป็นกำลังใจที่สำคัญที่ทำให้เด็กเร่ร่อนปรับตัวเองเพื่อกลับไปใช้ชีวิตปกติได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการกลับไปใช้ชีวิตปกติของเด็กและเยาวชนเร่ร่อน ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะต่อ

ครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด จากการวิจัยพบว่าครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะกัน ไม่มีความเข้าใจลูก ไม่มีเวลาให้ความรักความอบอุ่น แก่ลูกทำให้เด็กออกมาหาความรักความอบอุ่นนอกบ้านเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหายไปจากครอบครัว เพื่อป้องกันไม่让孩子ออกมาเร่ร่อนพ่อแม่ผู้ปกครองควรมีเวลาให้ความรักความอบอุ่น รับประทานอาหารและยอมรับในตัวเด็กโดยไม่นำไปเปรียบเทียบกับคนอื่นๆ ไม่ใช่ความรุนแรงในการลงโทษเด็ก

เด็กที่ออกมาเร่ร่อนและต้องการกลับไปใช้ชีวิตปกติในสังคม ครอบครัวควรแสดงออกถึงความรักความเป็นห่วงที่มีต่อเด็ก เพราะความรักความเป็นห่วงที่ครอบครัวได้แสดงออกมาทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณค่าตัวเองมีความสำคัญ และยังเป็นที่ต้องการของคนในครอบครัว รวมถึงการให้โอกาสให้เด็กได้เริ่มทำอะไรเพื่อตัวเองโดยไม่เร่งรัด ไม่ตำหนิเมื่อเด็กทำผิดพลาด

องค์กรพัฒนาเอกชน

ปัจจุบันองค์กรพัฒนาเอกชนได้ทำงานร่วมกับเด็กที่ออกมาเร่ร่อน ได้ให้ความช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในด้านต่างๆ เพื่อให้เด็กได้เห็นคุณค่าในตัวเองและกลับเข้าไปใช้ชีวิตปกติ ซึ่งไม่ได้มีกิจกรรมที่ทำการป้องกันไม่ให้เด็กออกมาเร่ร่อนเลย ในขณะที่เด็กที่อยู่ร่วมกับครอบครัวได้มีแนวโน้มที่จะออกมาเป็นเด็กเร่ร่อนเพิ่มมากขึ้น องค์กรพัฒนาเอกชนควรจัดให้มีกิจกรรมที่ทำร่วมกับครอบครัวเพื่อเป็นการสร้างความรักความอบอุ่น ความเข้าใจระหว่างเด็กกับครอบครัวเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กออกมาเร่ร่อน

ในส่วนของเด็กเร่ร่อนที่ได้กลับเข้าไปใช้ชีวิตปกติแล้วควรมีการติดตามเด็กเร่ร่อนเหล่านั้นและร่วมทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรักความอบอุ่นระหว่างเด็กกับครอบครัวเพื่อให้เด็กมีความมั่นใจที่อยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมปกติต่อไป

หน่วยงานของรัฐบาล

หน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานที่ได้เข้ามามีบทบาทในการทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อน เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด การจับกลุ่มเด็กเร่ร่อนที่เสพยาเสพติด ลักขโมย และเด็กเร่ร่อนที่ไม่มีสัญชาติไทย เด็กเร่ร่อนได้ถูกนำตัวไปอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กซึ่งมีกฎระเบียบที่เข้มงวดและได้ใช้บทลงโทษที่รุนแรงเกินไป ไม่เป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ทำให้เด็กรู้สึกต่อต้าน และเด็กไม่ได้รับการคุ้มครองไม่มีความปลอดภัย เช่น เด็กเร่ร่อนชายที่มีพฤติกรรมมาเบี่ยงเบนทางเพศถูกข่มขืนจากเด็กด้วยกันเองโดยที่ไม่สามารถร้องขอความช่วยเหลือได้ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กควรมีการทบทวนบทลงโทษและควรให้ความคุ้มครองกับเด็กที่

การศึกษาเป็นเรื่องที่เด็กเร่ร่อนได้กลับไปใช้ชีวิตปกติและกำลังปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อเข้าสู่สังคมปกติได้ให้ความสำคัญ เด็กเร่ร่อนได้เข้าไปเรียนหนังสือร่วมกับเด็กอื่นๆ ในสังคมปกติ แต่เมื่อเรียนจบหลักสูตรระดับชั้นประถมศึกษาแล้ว สามารถที่จะเรียนต่อได้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เด็กเร่ร่อนที่ไม่มีสัญชาติไทยจะได้รับประกาศนียบัตรที่มีตราประทับว่าไม่มีสัญชาติ ทำให้ไม่สามารถนำไปเป็นหลักฐานเพื่อเรียนต่อ ทำให้เด็กเร่ร่อนที่ต้องการเรียนต่อในระดับที่สูงกว่านี้เสียกำลังใจในการเรียน และรู้สึกท้อแท้ กระทรวงศึกษาควรทบทวนนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ให้ความเท่าเทียมกับเด็กในเรื่องของการศึกษา ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 ข้อที่ 28 ภาควิชา รัฐยอมรับสิทธิของเด็กที่จะได้รับการศึกษาเพื่อที่จะให้สิทธินี้บังเกิดผลตามลำดับและบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน

ประชาชนทั่วไป

ปัญหาเรื่องเด็กเร่ร่อนไม่ได้เกิดจากตัวของเด็กหรือครอบครัวของเด็กเร่ร่อนเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการถูกระงับจากสังคม จากนโยบายการพัฒนาประเทศที่เน้นภาคอุตสาหกรรม เน้นการพัฒนาเมืองจนละเลยชนบท ทำให้คนในครอบครัวจากชนบทเดินทางเข้ามาสู่เมือง ทำให้ครอบครัวที่ควรจะเป็นที่ให้ความรักความอบอุ่น ให้ความมั่นคงแก่เด็กไม่สามารถทำหน้าที่ของตนเองได้ ส่งผลให้เด็กต้องออกมาเร่ร่อนอยู่ตามตัวเมืองใหญ่ๆ และเมื่อเด็กออกมาเร่ร่อน การดำรงชีวิตของเด็กเร่ร่อนได้รับการตีตราจากสังคมว่าเด็กเหล่านี้เป็นเด็กที่ไม่ดี ใช้ยาเสพติด ขายบริการทางเพศ และลักขโมย ซึ่งการตีตราจากสังคมเป็นอุปสรรคต่อการกลับไปใช้ชีวิตปกติของเด็กเร่ร่อน เมื่อเด็กเร่ร่อนได้กลับไปใช้ชีวิตปกติ สังคมควรให้โอกาสให้การยอมรับ ไม่รื้อฟื้นอดีตของเด็กในขณะที่ยังเป็นเด็กเร่ร่อน เพื่อที่เด็กจะได้มีกำลังใจ ได้เห็นคุณค่าของตนเองและพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ปัจจุบันมีเด็กเร่ร่อนอยู่เป็นจำนวนมากที่ยังใช้ชีวิตอยู่ตามที่สาธารณะต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการใช้ชีวิตของเด็กเร่ร่อนเหล่านี้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี เนื่องจากเด็กเร่ร่อนทุกคนได้มีวิธีการหาเงินเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตโดยการขายบริการทางเพศ มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยในกลุ่มเด็กเร่ร่อนด้วยตนเอง รวมถึงการใช้เข็มร่วมกันเมื่อใช้ยาเสพติด เด็กเร่ร่อนหลายคนติดเชื้อเอชไอวีส่งผลให้เด็กเร่ร่อนที่ติดเชื้อเอชไอวีมีปัญหาเมื่อต้องการที่จะกลับไปใช้ชีวิตปกติ เนื่องจากสุขภาพที่ไม่แข็งแรงเนื่องจากอาการของโรค และเรื่องความเข้าใจของครอบครัวและชุมชนต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี ในอนาคตการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มเด็กเร่ร่อนมีแนวโน้มสูงขึ้น ประเด็นการวิจัยเรื่อง การป้องกันเอชไอวีของเด็กเร่ร่อน การเผชิญกับปัญหาเมื่อตัวเองติดเชื้อเอชไอวี และประเด็นความต้องการการช่วยเหลือในด้านต่างๆ ของเด็กเร่ร่อนที่ติดเชื้อเอชไอวีเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาต่อไป